

Για να σώσουμε την Αμμόχωστο

Οι υπογράφωντες αυτό το κείμενο είμαστε οργανωμένοι φορείς/σύνολα και πολίτες της Αμμοχώστου, ή απλά Κύπριοι πολίτες, που αγαπούμε την Αμμόχωστο και βλέπουμε τις εξελίξεις με ιδιαίτερη ανησυχία. Αγωνιούμε για το μέλλον της πόλης, αλλά και του τόπου γενικά. Τα τετελεσμένα εμπεδώνονται και δεν φαίνεται κάποια ελπίδα στον ορίζοντα. Μπορούμε να κάνουμε κάτι που να αποτρέψει το χειρότερο, έστω και την ύστατη αυτή στιγμή; Ναι, μπορούμε, αν έχουμε τη θέληση και δράσουμε κατεπειγόντως με βάση την πιο κάτω εισήγηση. Η πρωτοβουλία να σωθεί η Αμμόχωστος μπορεί να διευκολύνει και την, ούτως ή άλλως, επιβαλλόμενη επίτευξη συνολικής λύσης στη διαχρονικά συμφωνηθείσα και διεθνώς επικυρωθείσα βάση, λειτουργώντας ως το κατεξοχήν Μέτρο Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης.

Να εφαρμοστούν άμεσα τα ψηφίσματα για τα Βαρώσια

Σημαντικό “κεκτημένο” για τα Βαρώσια είναι τα ψηφίσματα 550 και 789 του Συμβουλίου Ασφαλείας. Το πρώτο απαγορεύει την εγκατάσταση στα Βαρώσια άλλων απόμων, πέραν των νόμιμων κατοίκων τους, και ζητά την μεταβίβαση αυτής της (περίκλειστης) περιοχής της πόλης στη διοίκηση των Ηνωμένων Εθνών. Το δεύτερο ζητά την επέκταση της ζώνης ελέγχου της ΟΥΝΦΙΚΥΠ έτσι που να περιλάβει τα Βαρώσια, με σκοπό την υλοποίηση του 550.

Γιατί, όμως, δεν εφαρμόστηκαν μέχρι σήμερα τα ψηφίσματα αυτά; Προφανώς επειδή υπήρχαν συζητήσεις για την συνολική διευθέτηση του Κυπριακού και επικρατούσε η άποψη ότι η επιστροφή της Αμμοχώστου θα αποτελούσε μέρος της λύσης. Επίσης, λόγω της έλλειψης πολιτικής βούλησης από τα μέρη, κυρίως από πλευράς Τουρκίας, να λάβουν τις απαραίτητες αποφάσεις που θα καθιστούσαν εφικτή στην πράξη την εφαρμογή των ψηφισμάτων. Τέλος, διότι δυστυχώς τα ψηφίσματα αυτά δεν καθορίζουν λεπτομέρειες για τον τρόπο ή μηχανισμό εφαρμογής της απόφασης. Αλλά, μπορούμε να δούμε πώς ψηφίσματα σε άλλες περιπτώσεις έχουν εφαρμοστεί, όπως στην περίπτωση της Ναμίμπια και του Μπρίσκο (Brcko) στη Βοσνία (δείτε το Παράρτημα στο παρόν κείμενο για λεπτομέρειες).

Οι τελευταίες κινήσεις της τουρκικής πλευράς δημιουργούν νέα δεδομένα και δικαιολογούν μια πιο δυναμική στάση διεκδίκησης της εφαρμογής των ψηφισμάτων των Η.Ε. Στη βάση των παρόμοιων διεθνών εμπειριών, όπως αυτών που έχουμε αναφέρει, πρέπει να ζητήσουμε από τον Γ.Γ. (ή, εάν χρειαστεί, από το Συμβούλιο Ασφαλείας) τη λήψη απόφασης για το διορισμό «Ειδικού Εκπροσώπου / Επόπτη των Ηνωμένων Εθνών για την Αμμόχωστο», καθώς και σχετικού Γραφείου / Ομάδας Στήριξης, με εντολή να αναλάβει όλες τις αναγκαίες πρωτοβουλίες και να διερευνήσει και προωθήσει όλα τα προσφερόμενα μέτρα που θα καταστήσουν δυνατή στην πράξη την υλοποίηση των ψηφισμάτων 550 και 789 για την Αμμόχωστο.

Ο ρόλος του Ειδικού Εκπροσώπου / Επόπτη των Η.Ε. για την Αμμόχωστο

Ο διορισμός Επόπτη (διοικητή / κυβερνήτη) μαζί με το ειδικό Γραφείο / Ομάδα Στήριξης (στελεχωμένου από άτομα με κατάλληλες γνώσεις και εμπειρίες) είναι απαραίτητος αφού σε αυτόν θα πρέπει να ανατεθούν οι ευθύνες, οι αρμοδιότητες και οι εξουσίες, για τη διεκπεραίωση του τεράστιου έργου της ανοικοδόμησης και επιστροφής.

Σημαντικός θα είναι ο ρόλος του Επόπτη-Εκπροσώπου στην ομαλή λειτουργία της πόλης, μετά την επιστροφή των κατοίκων, αφού θα πρέπει να επιβλέπει τη λειτουργία των τοπικών αρχών, τον συντονισμό με τους Τ/Κ, την επίλυση των όποιων προβλημάτων προκύψουν, καθώς και όσα άλλα προϋποθέτει η ομαλή λειτουργία και ασφάλεια της πόλης – μέχρι να υπάρξει μια μόνιμη διευθέτηση.

Ο Επόπτης θα πρέπει να καλέσει τους κατοίκους της περικλειστης πόλης, και τους απογόνους τους, να υποβάλουν αιτήσεις ένδειξης ενδιαφέροντος για επιστροφή, μαζί με στοιχεία για την περιουσία ή κατοικία τους στην περιοχή. Εξέλιξη που θα δώσει ένα τέλος στα αγωνιώδη διλήμματα που οι Βαρωσιώτες αντιμετωπίζουν αυτή τη στιγμή, σχετικά με την υποβολή αίτησης για τις περιουσίες τους στην Ε.Α.Ι., αλλά και θα διασφαλίσει το νόμιμο δικαίωμα ιδιοκτησίας και κατοικίας σε όλους τους ενδιαφερόμενους.

Πρακτικά μέτρα/ενέργειες για προαγωγή της υλοποίησης των ψηφισμάτων

Στα πιο πάνω βήματα θα αντιδράσει, αναμφίβολα, η Τουρκία. Ακριβώς για αυτό θα πρέπει η Ε/Κ πλευρά να δηλώσει ετοιμότητα για πιθανά αντισταθμίσιμα στην άλλη πλευρά, στα πλαίσια ενός πακέτου οικοδόμησης μέτρων εμπιστοσύνης, όπως προνοούσε και το ψήφισμα 789. Εισηγήσεις για τα πιθανά αντισταθμίσιμα προς την άλλη πλευρά, έχουν γίνει πολλές στο παρελθόν, για παράδειγμα:

- να λειτουργήσει νόμιμα το λιμάνι της Αμμοχώστου, με τη συνδιαχείριση Ε/Κ και Τ/Κ, υπό την εποπτεία των Ηνωμένων Εθνών - λογικά, του Επόπτη-Εκπροσώπου των Η.Ε. για την Αμμόχωστο (ή, εάν έτσι προτιμηθεί, Εκπροσώπου-Επόπτη διορισμένου από την ΕΕ).
- να τεθεί η λειτουργία του αεροδρομίου της Τύμπου κάτω από τον Επόπτη-Εκπρόσωπο των Η.Ε., στο πρότυπο προηγούμενων διεθνώς αποδεκτών νομίμων διευθετήσεων.
- να συσταθεί Επιτροπή για διαχείριση των υδρογονανθράκων με (ισάριθμη) δικαιοδική συμμετοχή.

Ποια από αυτά και άλλα πιθανά αντισταθμίσιμα θα προταθούν, εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, όπως το τι θεωρεί η Ε/Κ πλευρά επαρκές ή κατάλληλο, το τι ενδιαφέρει την άλλη πλευρά, κ.ο.κ.

Το ζήτημα της ευρύτερης Αμμοχώστου

Πέρα από το θέμα της περικλειστης πόλης, διάφορα άτομα και οργανώσεις που νοιάζονται για την πόλη, έχουν υποδείξει την ανάγκη η Αμμόχωστος να αντιμετωπισθεί ως ένα ευρύτερο, ενιαίο σύνολο. Είναι κατανοητό πως από μόνη της η μικρή περιοχή της περικλειστης πόλης, θα είναι δύσκολο να λειτουργήσει με επιτυχία. Αρκετές δυσκολίες φαίνεται να αντιμετωπίζουν και οι Τ/Κ, στη λειτουργία του μέρους της πόλης που ήδη ελέγχουν.

Η Αμμόχωστος θα λειτουργούσε πιο σωστά ως μια ενιαία πόλη. Με ενιαίο σχεδιασμό, ανάπτυξη και υποδομές (δρόμους, αποχετευτικό, δημόσιους χώρους, κ.ο.κ.), μέσα από τη στενή επικοινωνία και τη σταθερή συνεργασία των δύο κοινοτήτων. Με ένα κοινό όραμα για το μέλλον. Συναφείς προτάσεις έχουν καταθέσει και υιοθετούν ήδη πολλοί Ε/Κ και Τ/Κ. Όλα αυτά μπορούν να διερευνηθούν από τον Επόπτη των Η.Ε. παράλληλα με την υλοποίηση των ψηφισμάτων του Σ.Α., που έχουν βέβαια προτεραιότητα.

Η επικέντρωση της Πρωτοβουλίας παραμένει στην υλοποίηση των ψηφισμάτων στην πράξη.

Να μετατρέψουμε το πρόβλημα σε ευκαιρία

Συμπερασματικά, θεωρούμε πως την περικλειστη πόλη των Βαρωσίων πρέπει να πάψουμε να την αντιμετωπίζουμε ως μια μικρή, ασήμαντη και ασύνδετη με την υπόλοιπη Κύπρο περιοχή, που αποτελεί ένα "πρόβλημα". Επιβάλλεται τις δυσκολίες να τις μετατρέψουμε σε ευκαιρίες και δυνατότητες. Επιβάλλεται να διατυπώσουμε μια σαφή και εφικτή πρόταση για το μέλλον – για την περικλειστη πόλη, παράλληλα και για την ευρύτερη Αμμόχωστο, αλλά και για την επίτευξη λύσης του Κυπριακού. Μια συγκεκριμένη πρόταση, όπως η πιο πάνω, είναι που πρέπει να προτάξουμε, αν θέλουμε να κερδίσουμε τη συμπάθεια και στήριξη τόσο των Ηνωμένων Εθνών όσο και της Ευρωπαϊκής Ένωσης – αφού η πρότασή μας στηρίζεται στις σταθερές τους θέσεις, αλλά και στις θεμελιακές αρχές και των δύο.

Συνεπώς:

Ζητούμε από την κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας να υιοθετήσει την πρόταση μας και να την προωθήσει κατεπειγόντως, ως θέμα άμεσης προτεραιότητας για το μέλλον της Αμμοχώστου, αλλά και όλης της Κύπρου.

Καλούμε επίσης τις ηγεσίες της Ελληνοκυπριακής και της Τουρκοκυπριακής Κοινότητας όπως υιοθετήσουν, στηρίξουν και προωθήσουν αυτή την Πρωτοβουλία και συμβάλουν θετικά στην επιτυχή τελεσφόρησή της.

Την ίδια έκκληση απευθύνουμε και προς το Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, τις κυβερνήσεις των Πέντε Μονίμων Μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας, την Ευρωπαϊκή Ένωση και όλους τους Θεσμούς και Κράτη-Μέλη της.

Οκτώβριος 2021

Οι Υπογράφωντες:

Δήμαρχος Α.Ιβάν

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

1. Η περίπτωση Ναμίμπια

Στη περίπτωση του αιτήματος ανεξαρτησίας της Ναμίμπια, την οποία επιθυμούσε να ελέγχει η τότε Νότιος Αφρική, το σχετικό ψήφισμα καλούσε το Γενικό Γραμματέα να αναλάβει την αποστολή μεταβατικής ειρηνευτικής δύναμης που θα αναλάμβανε τη διοίκηση και ασφάλεια της περιοχής μέχρι να γίνουν ελεύθερες δημοκρατικές εκλογές για την ανάδειξη τοπικής πολιτικής εξουσίας που να αναλάβει τη νόμιμη εξουσία (1989-990).

2. Η περίπτωση του Μπρίσκο (Brcko)

Η πιο γνωστή, παρόμοια σε ορισμένες πτυχές περίπτωση με την Αμμόχωστο, είναι εκείνη του Μπρίσκο (Brcko) στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη. Ως γνωστό, μετά τις εθνοτικές συγκρούσεις και το αιματοκύλισμα στη χώρα αυτή, υπογράφηκαν οι Συμφωνίες του Νταϊτόν οι οποίες έβαλαν τέλος στις εχθροπραξίες μεταξύ Σέρβων, Κροατών και Μουσουλμάνων Βοσνίων. Οι συμφωνίες αυτές διαχώρισαν τη χώρα σε δύο περιοχές-οντότητες επί εθνοτικής βάσης, συνενωμένες κάτω από μια αδύνατη κεντρική κυβέρνηση. Όμως τα εμπλεκόμενα μέρη δεν μπορούσαν να συμφωνήσουν ως προς το τι θα γινόταν με τη βορειοανατολική περιοχή της χώρας όπου δέσποζε η πόλη του Μπρίσκο. Η περιοχή αυτή ήταν μεγάλης στρατηγικής σημασίας για αμφότερες τις πλευρές, εκεί δε είχαν διενεργηθεί μερικά από τα χειρότερα έκτροπα του πολέμου που προηγήθηκε (1992-1995).

Εν όψει του αδιεξόδου, αποφασίστηκε, και ρητά συμφωνήθηκε (προσυπογράφηκε) από όλα τα μέρη, πως το καθεστώς της περιοχής θα καθοριζόταν μέσα από τη μεσολάβηση και επιδιαιτησία ενός τις *ad hoc* διεθνούς σώματος, αποτελούμενου από εγνωσμένου κύρους νομικούς. Το σώμα αυτό κατέληξε σε απόφαση για τη δημιουργία μιας αυτόνομης περιοχής, που να μην “ανήκει” σε καμιά τις πρόσφατα δημιουργηθείσες περιοχές-οντότητες, αλλά να τεθεί (προσωρινά) κάτω από διεθνή διοίκηση. Συγκεκριμένα, δημιουργήθηκε ο θεσμός του Ανώτατου Εκπροσώπου των Ηνωμένων Εθνών, και παράλληλα διεθνούς Επόπτη (Supervisor) του Μπρίσκο, ένα είδος Κυβερνήτη με εκτεταμένες εξουσίες, με στόχο την οικονομική και πολιτική ανάπτυξη της περιοχής. Ο Επόπτης-Κυβερνήτης πλαισιωνόταν από ένα Διεθνές Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών, στελεχωμένο με προσωπικό από το Ηνωμένο Βασίλειο, τη Σουηδία, τη Δανία και την Γαλλία. Κάτω από την καθοδήγηση των αρχών αυτών, επανασχεδιάστηκαν οι διάφοροι δημόσιοι θεσμοί, έτσι που να δημιουργηθεί μια πλήρως αυτόνομη και αυτοδιοικούμενη περιοχή εντός της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης.

Το Μπρίσκο έγινε πόλος έλξης και επιστροφής προσφύγων από όλες τις εθνότητες, γνώρισε σημαντική ανάπτυξη και ανέδειξε ένα πρότυπο πολύ-εθνοτικής συνύπαρξης και διακυβέρνησης. Το 2012 η εξουσία πέρασε στους τοπικούς, αυτόνομους θεσμούς και ανεστάλη ο διορισμός Επόπτη, χωρίς η θέση να καταργηθεί (έτσι ώστε, αν χρειαζόταν, να μπορούσε αμέσως να διοριστεί νέος Επόπτης).